

Ett decennium i Skärgårdshavets biosfärområde

Sedan 1994 har stora delar av Åbolands skärgård varit medlem av Unescos globala nätverk av biosfärområden, som alla arbetar för att förbättra relationen mellan människan och naturen. 2017 finns det 669 biosfärområden i 120 länder, varav Skärgårdshavets biosfärområde är ett av två i Finland. Det andra finns i Norra Karelen.

Var tionde år skall alla biosfärområden rapportera om sin verksamhet till Unescos program Människan och biosfären (MAB), den instans som beviljar statusen som biosfärområde. Under hösten 2016 har Skärgårdshavets biosfärområde slutfört arbetet med sin 10-årsrapport för perioden 2005-2015. Rapporten i sin helhet finns på hemsidan www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi.

Verksamheten i Åboland följer i stora drag MAB-programmets riktlinjer, men riktlinjerna ger utrymme att möta lokala behov och utmaningar. Alla biosfärområden i världen fokuserar på människans samspel med naturen. För Skärgårdshavets biosfärområde är verksamhetens kärna att genom samarbete hitta hållbara sätt att bo och verka i skärgården - sätt som främjar en positiv skärgårdsutveckling och ett rent hav. Så vad har då hänt inom biosfärområdet under de senaste tio åren?

Biosfärområdet har haft en central roll då konceptet **Mathantverk** har introducerats i Finland. Lokal, småskalig matproduktion och förädling har gynnats genom projekt och utbildning inom mathantverk. För tillfället finns det två matrelaterade projekt, *Kustens mat* och *Mera närmat i Egentliga Finland*, med anknytning till biosfärområdet.

Biosfärområdets kontor har gjort stora insatser för att främja **fårnäringen** i skärgården. Fårhållning lämpar sig väl för det splittrade ö-landskapet, som ger goda förhållanden för en småskalig, högkvalitativ köttproduktion. Intresset för fårnäringen har ökat markant på tio år. Betande får har också en viktig uppgift inom landskapsvården och därmed bevarandet av mångfalden av arter i skärgården. Inom projektet *Knowsheep* utbyttes kunskap och erfarenheter med fårfarmare i Estland för att gynna fårnäringen genom hela produktionskedjan, från fårhållning till förädling och marknadsföring av fårprodukter.

Traditionell djurhållning i skärgården har både ekologiska och kulturella fördelar. Skärgårdshavets biosfärområde har lyft fram de ekonomiska aspekterna av **landskapsvård** och uppmuntrat bönderna att marknadsföra sina produkter som naturbeteskött. Biosfärområdet har även genomfört kurser i att utbilda landskapsvårdare, samt befrämjat samarbetet mellan markägare och djurhållare för att hitta mera betesdjur för naturområden som är i behov av landskapsvård.

Under det senaste decenniet har ett speciellt fokus satts på verksamhet som strävar efter att minska avfolkningen i skärgården. Biosfärområdet spelade en viktig roll i grundandet av **Åbolands Skärgårdsstiftelse** år 2008. Aktiviteter som drivs av biosfärområdets kontor och av skärgårdsstiftelsen är tätt sammanknutna, vilket öppnat upp för nya möjligheter för att förverkliga Skärgårdshavets biosfärområdes målsättningar. Verksamheten på ön **Brännskär** har

blivit en modell för hur en bebodd och livskraftig skärgård kan gynnas.

Biosfärområdet har inte utvecklats till ett turismmål i sig självt, vilket inte heller har varit en uttalad strävan. Men biosfärområdet har deltagit i utvecklandet av **hållbar turism** i området genom strategisk planering, certifiering av turistföretag i samarbete med PanParks, nya vandringsleder, material och broschyrer som presenterar byarna i ytterskärgården och biosfärområdet i stort.

En viktig del av biosfärområdets verksamhet är att **stöd utbildning inom miljö- och hållbarhetsfrågor** i området. Biosfärområdet tillhandahåller själv undervisning, men fungerar även som en länk mellan universitet och forskningsinstitut och allmänheten. *Biosfärområdet i skolan* riktar sig till ungdomar i högstadietåldern, medan *Gäddan och gänget* lär barn i dagisåldern om livet i havet. Biosfärområdets årliga seminarier,

Skärgårdshavets Vinterträff och Forum för Skärgårdsforskning, är ett sätt att överbrygga gapet mellan forskare, skärgårdsbor och lokala aktörer.

Detta är några exempel på verksamhet som skapats eller vidareutvecklats inom Skärgårdshavets biosfärområde under de senaste tio åren. Rapporten speglar även de mest aktuella förändringarna i miljön, både över och under vattenytan, samt redogör för de främsta forskningsrönen i regionen. Samhällsutvecklingen och de största förändringarna inom näringslivet tangeras kortfattat. I

rapporten listas även de miljöprogram och samhällsrapporter som sammanställts för området under de senaste tio åren.

Rapporten fick grönt ljus av både Undervisnings- och Miljöministeriet och skickades sedan vidare till Unescos MAB-sekretariat i Paris för ett slutligt godkännande. Skärgårdshavets biosfärområde tackar alla de privatpersoner och instanser som hjälpt till med att framställa den omfattande rapporten!

Katja Bonnevier & Pia Prost

Projektverksamheten inom Skärgårdshavets biosfärområde förverkligas av olika partnerorganisationer. Biosfärområdeskontoret ligger administrativt under Pargas stad och sköts i samarbete med Kimitoöns kommun och NTM-centralen, som har det regionala ansvaret för förvaltningen. Kontoret är beläget mitt i biosfärområdet i stadens utrymmen i Korpo kyrkby. Biosfärområdet koordineras genom en heltidsstjänst. För tillfället sköts uppgifterna av Katja Bonnevier, som koordinerar 80% och Pia Prost, som vikarierande koordinerar på 20%.